

УДК 519.6

*Юрій Миколайович Тесля (д-р техн. наук, професор, декан факультету)¹**Любов Богданівна Кубявка (аспірант)¹**Микола Богданович Кубявка (начальник вузла зв'язку)²**Антон Олександрович Миколенко (студент)¹*¹*Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна*²*Військова частина А3177, Черкаси, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ТА ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Стаття присвячена аналізу спеціальних інформаційних операцій, направлених на підготовку та ведення військових дій м'якими методами. Метою таких бойових дій є боротьба за свідомість людей (супротивників, союзників та власного народу і армії). Показано, що в рамках цієї концепції провідне місце впливу на перебіг політичних та економічних процесів в державах віддається інформаційним засобам. Запропоновано використати теорію несилової взаємодії в якості науково-методичного базису для підготовки та проведення дій, направлених на перемогу над противником.

Ключові слова: *проведення бойових дій; інформаційні операції; теорія несилової взаємодії.*

Вступ

У третьому тисячолітті, на тлі переходу людства від індустріальної до інформаційної цивілізації, інформація стала однією з головних складових історичного прогресу. Вона має ключове значення для успішного функціонування всіх суспільних і державних інститутів, адекватного поведіння кожної окремої людини. Інформація необхідна кожній людині як умова, так і засіб її існування у суспільстві.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства швидко зростає значення непрямих (м'яких) методів впливу на перебіг політичних та економічних процесів в державах. Провідне місце серед м'яких методів впливу звісно посідають інструменти несилової (інформаційної) дії. І в цьому основна тенденція розвитку суспільства – перехід від фізичних способів ведення військових дій (знищення або примус), до несилової зміни відношення людей до ворогуючої сторони – від ненависті до прийняття. Подібна тенденція спостерігається в усьому світі [25].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Впливом на масову та індивідуальну свідомість присвячена значна кількість наукових праць [1-30]. Приділяється значна увага створенню власних систем впливу на супротивника та захисту союзників, власного народу і армії від дії спеціальних інформаційних операцій інших держав.

Актуальність безпеки нашої держави саме у цій, інформаційній сфері, підтверджує прийняття Верховною Радою України Закону України “Про основи національної безпеки України” (ВВР, 2003 № 39, ст. 351), який визначає протидію інформаційній експансії іноземних держав, однією з форм якої і є спеціальні інформаційні операції як один з напрямів політики національної безпеки. Ця проблема – одна з ключових у контексті гарантування інформаційної безпеки держави [30].

Мета статті. Поступові зміни у суспільстві, наукове осмислення яких мало наслідком розвиток теорій постіндустріального, інформаційного, заснованого на знанні суспільства, мають одну дуже цікаву, проте не зовсім досліджену рису. Всі вони ведуть до радикальних перетворень механізмів соціального контролю.

У результаті аналізу джерел виділяються раніше невирішені частини загальної проблеми, яким присвячена стаття.

Виклад основного матеріалу дослідження

З давніх часів було відомо, що справжньою перемогою є лише така, що не містить у собі зерен реваншу. Після неї немає зруйнувань, а супротивник не відчуває себе переможеним. “Найкраще з найкращого – перемогти супротивника без боротьби” [15].

Запорукою такої перемоги є успіх у боротьбі за свідомість людей (супротивників, союзників та власного народу і армії). Саме цю мету передбачають дії, що отримали останніми кількома роками назву спеціальних інформаційних операцій.

Загальновідомим є те, що вплив на масову та індивідуальну свідомість реалізують за допомогою методів пропаганди. Тому виникає питання розмежування цих понять.

Для його вирішення звернемося до стандартизованих визначень пропаганди і спеціальних інформаційних операцій. З усього різноманіття існуючих нині визначень пропаганди будемо використовувати те, що офіційно визнано МО США. Офіційний документ Міністерства оборони США – Польовий статут FM 33 – містить чітке визначення пропаганди, а також поняття спеціальних інформаційних операцій (з двох запропонованих у документах визначень розглядатимемо варіант НАТО як такий, що набув міжнародного визнання та який адекватний феномену, що досліджується).

Отже, “пропаганда – це будь-яка інформація, ідеї, доктрини або спеціальні методи впливу на думки, емоції, настанови чи поведінку будь-якої спеціальної групи людей з метою набуття переваг, прямих чи непрямих”.

“Інформаційні операції – попередньо сплановані психологічні дії в мирний і воєнний час, спрямовані на ворожу, дружню або нейтральну аудиторію засобами впливу на настанови та поведінку з метою досягнення політичних або воєнних переваг. Вони поєднують психологічні дії зі стратегічними цілями, психологічні консолідуючі дії та психологічні дії з безпосередньої підтримки бойових дій” [24].

Проаналізувавши вищенаведені визначення, можна стверджувати, що під час здійснення спеціальних інформаційних операцій активно використовуються пропагандистські методи, але арсенал спеціальних інформаційних операцій вони не вичерпують. Насамперед суттєвим є те, що до цього арсеналу входить і організація подій. Не тільки псевдо-, а й так звані реальні [13].

У пропагандистській компанії можна використати терористичний акт, що вже відбувся, а у межах спеціальної психологічної операції терористичний акт можна спеціально скоїти з пропагандистською метою.

Поступові зміни у суспільстві, наукове осмислення яких мало наслідком розвиток теорій постіндустріального, інформаційного, заснованого на знанні суспільства, мають одну дуже цікаву, проте не зовсім досліджену рису. Всі вони ведуть до радикальних перетворень механізмів соціального контролю. Замість традиційних методів та механізмів, що базуються на прямому застосуванні або загрозі застосування насильства, дедалі більшої ваги набувають м’які методи, тісно пов’язані з використанням засобів впливу на свідомість.

Дослідники вважають, що інформаційні операції у межах концепції “м’якої сили” (“Soft Power”) набувають значення одного з найважливіших інструментів у вирішенні сучасних, а тим більш майбутніх конфліктів [25].

Останніми роками неабиякої популярності набули дослідження проблем створення та застосування інформаційної зброї, а також захисту від неї. Поряд із значним інтересом до проблем захисту інформації, хакерської війни, інших специфічних питань застосування новітніх інформаційних, зокрема комп’ютерних технологій з метою завдання шкоди супротивникові, спостерігається підвищення уваги до теорії спеціальних психологічних операцій та пропаганди загалом. Успіхи соціально-психологічних технологій, що почали з середини 60-х років активно проникати в теорію та практику публік релейшнз, пропаганди, комунікативістику, викликали появу нових, надзвичайно ефективних і цікавих підходів до проблем здійснення інформаційного впливу. Це мало наслідком те, що спеціальні інформаційні операції зараз визнаються багатьма дослідниками як невід’ємний, навіть ключовий елемент доктрини інформаційних воєн.

Так само розглядає тематику спеціальних інформаційних операцій і нова доктрина Пентагона “Інформаційні війни” [21].

Цікаві думки щодо місця спеціальних інформаційних операцій у загальному контексті інформаційних воєн репрезентує Л. С. Джонсон [23]. Згідно з його твердженнями, суттю будь-якої інформаційної війни є реалізація впливу на інформаційний масив. Інформаційний масив можна розглядати як певну сукупність повідомлень. Ще з часів К. Шеннона (середина ХХ ст.) відомо, що впливи можуть бути двох основних типів:

вплив безпосередньо на повідомлення, на їхню форму, механізми передачі, збереження, обробку тощо;

вплив на зміст повідомлень.

Спеціальні інформаційні операції реалізують впливи другого типу.

На військовому рівні інформаційні операції являють собою комплекс заходів, які проводяться у масштабах збройних сил, їх видів, і є складовою частиною воєнної кампанії. Вони спрямовані на досягнення інформаційної переваги над противником (у першу чергу – в управлінні військами) та на захист своїх систем управління.

Базовим офіційним документом з проблематики, що досліджується, у США є польовий статут ЗС США FM 33-1 “Психологічні операції” [22]. У ньому наведено таке визначення спеціальних інформаційних операцій: “У широкому розумінні ПсО – це сплановане використання засобів, форм і методів поширення інформації для певного впливу на настанови та поведінку людини. У вузькому розумінні ПсО використовуються збройними силами для деморалізації та дезорієнтації супротивника”. Як відзначається у матеріалах армії США, “основна мета спеціальних психологічних операцій полягає у забезпеченні змін поведінки союзників і супротивників США у сприятливому для країни напрямі” [29].

Навіть з матеріалів, які друкуються у відкритих джерелах, видно, що методи спеціальних інформаційних операцій активно застосовуються практично усіма спецслужбами та підризними організаціями.

Найбільший обсяг доступної інформації стосується діяльності у цій сфері державних установ США.

Управління стратегічних служб, попередник ЦРУ, очолюване У. Доннованом, мало у своєму штаті відділ інформаційних операцій. Діяльність цього підрозділу була спрямована насамперед проти гітлерівської Німеччини та виявилася вельми ефективною на останньому етапі війни [18].

Перша масова операція, що мала назву психологічної, була здійснена збройними силами США на підтримку військ ООН у Корейській війні (1950-1953 рр.) У 1951 р. у Міністерстві армії було створено Управління психологічних операцій, що в 1955 р. реформувалося в Управління спеціальних методів війни. Тоді ж розпочалася підготовка

спеціальних кадрів [16]. Другим конфліктом, в якому широко застосовувалися сили ПсО, стала війна у В'єтнамі.

Наступною широкомасштабною ПсО була підтримка американського контингенту, що вторгся до Гренади. В операції був задіяний 1 батальйон ПсО. Наявних у ньому сил і засобів вистачило на створення радіостанції з передавачем потужністю 50 кВт і 11 годинами перебування в ефірі щодоби, видання газети "Голос Гренади", розповсюдження листівок тощо. Внаслідок цієї діяльності у полон здалася значна частина армії Гренади.

Масштабно застосовувалися війська ПсО у Панамі та Перській Затоці. Під час останнього конфлікту вперше попередньо було оприлюднені дві основні мети інформаційної операції:

створення сприятливої громадської думки в США та інших країнах світу щодо подій, які відбуваються в зоні конфлікту;

безпосереднє інформаційно-пропагандистське забезпечення воєнних дій.

До участі в операції було залучено 8 батальйон 4-ої групи ПсО американських ЗС, а також штатні підрозділи спеціального призначення. Крім того, відповідні функції виконували і спеціалісти розвідувальної спільноти США.

Вже після перемоги у Перській затоці американські фахівці здійснювали інформаційні операції проти режиму Саддама Хусейна, спрямовані на захист курдського населення, а також мусульман-шиїтів від політики Багдада [11].

Масштабні ПсО було здійснено й у межах операцій "Морський ангел" і "Підтримка демократії" (Гаїті, 1991, 1994 рр.), "Відродження надії" та "Спільний щит" (Сомалі, 1992-1995 рр.) [26], "Спільні зусилля" (Боснія, 1996 р.) [8]. Практично всі миротворчі компанії, в яких беруть участь США, супроводжуються психологічними операціями. З них лише операція в Сомалі не досягла поставленої мети.

З 1996 р. США послідовно здійснюють низку спеціальних інформаційних операцій на Балканах. Для цього сформовано оперативну групу "Орел", до якої входить 8 батальйон ПсО. Сербсько-хорватською мовою видається газета "Гласник мира". У цій операції активно використовують різноманітну символіку, наполегливо підкреслюється приналежність американської воєнної уніформи [4]. Активність американських спеціальних підрозділів на Балканах достатньо висвітлюється у різних джерелах, зокрема в Інтернеті [28].

Военно-повітряна операція в Югославії (березень-травень 1999 р.) супроводжувалася різким посиленням інтенсивності спеціальної інформаційної операції. Було застосовано як традиційні засоби (розповсюдження листівок з повітря), так і вплив через Інтернет, телерадіомовлення. Інформаційна операція мала виразно комплексний характер і довела переваги використання можливостей таких потужних систем, як CNN. Незважаючи на заходи з боку режиму С. Милошевича щодо обмеження

діяльності західних журналістів, світ спостерігав за цією війною через окуляри провідних американських ЗМІ.

Окрім створення системи інформаційного впливу на світову громадську думку та на населення Югославії, розгорнулося справжнє полювання на ЗМІ, що контролювалися С. Милошевичем. Інформаційна інфраструктура, передусім телерадіотранслятори, стали однією з основних цілей повітряних сил НАТО.

Цікавою особливістю інформаційної складової конфлікту навколо Косово стала справжня війна в Інтернеті. Причому в Мережі активно діяли обидві сторони конфлікту.

Результати косовського конфлікту ще раз підтвердили заяву колишнього найвищого військового чину американської армії, Голови комітету начальників штабів генерала Джона Шалікашвілі в період гаїтянської кризи 1994 р., винесену в епіграф. За 80 років – з 1916 по 1998 – співвідношення кількості репортерів до кількості воюючих "джи-ай" у США зросло у 1000 разів (!). За даними журналу "Мілітарі рев'ю", якщо у Першій світовій війні один журналіст припадав на 20 тисяч, то під час операції в Боснії – на 500 військовослужбовців [2].

Нині у США діють системи здійснення спеціальних психологічних операцій у межах як ЦРУ, так і Міністерства оборони (Об'єднане командування спеціальних операцій). У країні створено струнку систему підготовки кадрів для ведення інформаційно-психологічної війни. У межах системи проходження військової служби офіцерським складом (Officer Personnel Management System, OPMS) передбачено існування "функціональної сфери" (FA) та проведення "психологічних операцій і робіт з цивільним населенням" FA 39. Для цього у 1998 р. було залучено близько 1000 офіцерів у званнях від капітана до підполковника. Діють системи перепідготовки та підвищення кваліфікації, заохочується навчання офіцерів у магістратурі (докторантурі) [1].

Основним підрозділом інформаційних операцій в ЗС США є батальйон, що налічує від 200 до 400 чоловік і складається з груп спеціалістів радіо, телемовлення, підготовки листівок, пропагандистських текстів, спецефектів, планування, розвідки, допоміжних служб тощо. Структуру батальйону розроблено таким чином, щоб цей підрозділ забезпечував здійснення спеціальної психологічної операції оперативного-стратегічного рівня (малий регіональний конфлікт).

Цікавим прикладом подібного підрозділу є 193 спеціальне оперативне крило національної гвардії штату Пенсільванія [27]. Основним його завданням є здійснення певних інформаційних операцій із застосуванням спеціальних літаків, радіо і телетрансляторів на базі C-130 (C-130E/RR). Крило має базу в США і в Європі (Гамбург, ФРН), особовий склад підрозділу налічує близько 1000 чоловік, серед яких майже 200 – кадрові військовослужбовці, а інші

призиваються з запасу під час загострення ситуації, річний бюджет підрозділу становить понад 35 млн дол. США.

СРСР також мав певну традицію ведення інформаційних воєн. Початок використання так званих “активних заходів” радянською розвідкою офіційно датується 11 січня 1923 р., коли за поданням заступника Голови ДПУ І. С. Уншлихта було ухвалено рішення Політбюро ЦК РКП(б) про створення спеціального міжвідомчого Бюро з дезінформації [10].

Одним з непрямих свідчень ефективності дій цього підрозділу є той факт, що діяльність Бюро “не тільки практично не залишила в архівах розвідки жодних слідів з описами заходів, а й навіть опосередкованих посилань на тих, хто тією чи іншою мірою мав відношення до їх розробки” [9].

Активно діяли підрозділи спецпропаганди (вони входили до складу Головного політичного управління Червоної армії та НКВС СРСР) під час Великої Вітчизняної війни. Як свідчать сучасні дослідники, на другому етапі війни (після битви на Курській дузі) радянські інформаційні операції, спрямовані проти німецької армії, були досить ефективними [6].

Під час “холодної війни” у складі ПГУ КДБ СРСР (зовнішня розвідка) діяло Управління “А” [17], що виконувало завдання здійснення “активних заходів” (одним із напрямів цих заходів були спеціальні інформаційні операції) [7].

Як свідчать матеріали російської та іноземної преси, матеріали аналітиків, подібні підрозділи активно діють у ФСБ РФ і по сьогоднішній день [14]. Зокрема, великого розголосу набуло малоефективне застосування федеральними військами методів спеціальних інформаційних операцій у Чечні. Яскравим прикладом цього стала публікація книги “Інформаційна війна у Чечні” [5].

Події літа-осені 1999 р. у Дагестані продемонстрували, що Росія дійшла певних висновків з програшу у війні, що була в Чечні [20]. За короткий проміжок часу було організовано практично повну інформаційну блокаду чеченсько-дагестанських бойовиків, налагоджено достатньо оперативне висвітлення подій з театру воєнних дій.

В свою чергу, можна оцінити як вдалі і дії ісламістів в інформаційному просторі, керовані Мовладі Удуговим. Після встановлення інформаційної блокади у російських засобах масової інформації було знайдено неконтрольовані росіянами інформаційні канали. Створено web-site Кавказ-центр (<http://www.kavkaz.org>), про дієвість якого свідчить спроба російських хакерів знищити сайт, але сторінку було відновлено у рекордний термін – за добу. Матеріали сайту оперативно (двічі на день) поновлюються, повідомлення витримані в об’єктивістському стилі (зрозуміло, не йдеться про їхню достовірність), періодично публікуються матеріали, підготовлені не тільки ісламістами, а й з незалежних, навіть російських джерел. У пропагандистській кампанії ними було використано і скандал навколо

закордонних рахунків російських можновладців, що отримав назву “Рашагейт”.

Результати цієї активності позначилися на інформаційній картині, що створюють російські ЗМІ. Вже на початку вересня з’явилися ознаки можливості ісламістських екстремістів добитися переламу в інформаційному протистборстві. Про це свідчить, наприклад, тон редакційного коментаря в “Общей газете” від 9 вересня 1999 р., оперативно розміщеного на сайті М. Удугова [19].

Системи здійснення спеціальних інформаційних операцій існують не тільки в США і Росії, а й у багатьох інших країнах, зокрема в Індії. У 1990 р. у Міністерстві оборони цієї країни було створено спеціальну службу інформаційних операцій. Її структура складається з департаменту організації воєнних психологічних операцій і двох відділів (закордонні та внутрішні операції). Свою роботу служба координує з комітетом начальників штабів ЗС Індії, військовою розвідкою, МЗС тощо [12].

Підрозділи спеціальних психологічних операцій у складі армій і спецслужб існують у Німеччині, Великобританії, Ізраїлі та інших розвинутих країнах.

Отже інформаційно-психологічний вплив являє собою цілеспрямовану психологічну атаку на конкретні сфери психіки людини, групи осіб або суспільну свідомість у цілому. Вплив може здійснюватися засобами інформаційних подразників з використанням усього спектру методів і форм технічного, візуального, звукового, медикаментозного, фізичного, больового, віртуального придушення волі.

Актуальність безпеки нашої держави саме у цій, інформаційній сфері, підтверджує прийняття Верховною Радою України Закону України “Про основи національної безпеки України” (ВВР, 2003 № 39, ст. 351), який визначає протидію інформаційній експансії іноземних держав, однією з форм якої є спеціальні інформаційні операції як один з напрямів політики національної безпеки. Ця проблема – одна з ключових у контексті гарантування інформаційної безпеки держави [29]. І тут виникає наукова проблема. Як забезпечити ефективну інформаційну дію на широкі верстви населення, дію, яка по результатам буде прирівнюватися до виграшу в війні? Це питання має і практичне значення. Адже за період січень – липень 2014 року на населення сходу України здійснювався цілеспрямований інформаційний вплив, який був направлений на знищення суверенітету України. Як відновити позитивне відношення населення цього регіону до України, як їхньої Батьківщини, Європейської країни? Автори пропонують в якості науково-методичного базису такого потрібного інформаційного впливу використати теорію несилової взаємодії [30]. Теорія дає математичний інструментарій для визначення найбільш ефективних способів інформаційного впливу в період підготовки чи проведення військових дій. Для створення такого базису пропонується:

1. Представити в поняттях теорії несилової взаємодії атрибути “м’якої сили”. Основним таким

поняттям є поняття інтроформації. Під **інтроформацією** розуміється внутрішня організація взаємодіючих суб'єктів, яка формує їх відношення до дійсності і проявляється в їх діях. Щоб досягти необхідних дій контрагенту взаємодії необхідно спочатку змінити його відношення до дійсності. А це досягається зміною інтроформації. В свою чергу для зміни інтроформації необхідно щоб на контрагента здійснювались інформаційні дії. Дружніх контрагентів (з таким же або близьким відношенням до дійсності), направлені на потрібні зміни. Не дружніх, направлені на протилежні зміни.

2. Розрахувати з використанням математичного апарату теорії несилової взаємодії необхідну величину інформаційної дії на суб'єктів впливу.

3. Реалізувати методи несилової дії на суб'єктів впливу.

Рішення цих задач буде представлено в наступних роботах авторів.

Висновки й перспективи подальших досліджень

Специфіка спеціальних інформаційних операцій полягає у тому, щоб їм протистояти,

спираючись на результати відповідних наукових досліджень. З другого боку, наявність подібних відкритих наукових досліджень стимулює громадський інтерес до проблеми, що автоматично підвищує рівень поінформованості еліт та широкого загалу стосовно тематики спеціальних інформаційних операцій. А у цій галузі, як у жодній іншій, діє правило “обізнаний, значить озброєний”.

Саме тому існує нагальна необхідність розвитку наукових досліджень спеціальних інформаційних операцій. А в Україні є всі передумови для формування потужної наукової школи у цій галузі. Так вітчизняними вченими розроблена теорія несилової взаємодії. Виходячи з ґрунтовного аналізу питань інформаційного впливу авторами запропоновано використати названу теорію в якості науково-методичного базису для створення методів підготовки та проведення операцій з інформаційного впливу на широкі верстви населення. Тому можна бути впевненим, що найближчими роками на цій базі буде досягнуто вагомих результатів у дослідженні спеціальних інформаційних операцій, передусім у напрямі захисту від них.

Література

- 1. Большаков М.** Подготовка кадров для служб психологических операций и по работе с гражданским населением в США / М. Большаков // Зарубеж. воен. обозрение. – 1998. – № 3. – С. 9–10.
- 2. Бондаренко А.** Циклические трансформации нашей “информации” / А. Бондаренко // НВО. – 1996. – № 10. – С. 12.
- 3. Знаменский А.** Успехи оперативной группы “Орел” // НВО. – 1996. – № 9. – С. 2.
- 4. Информационная война в Чечне.** Факты. документы. свидетельства. Ноябрь 1994 – сентябрь 1996. Режим доступа: // <http://www.internews.ru/books/infowar>.
- 5. Леонтьева Л. С.** История использования психологических операций Немецкиною і Радянським Союзом в роки Другої світової війни (1941-1945 pp.) : Дис. канд. воен. наук. – Л. : ДУ “Львівська політехніка”, 1997. – 179 с.
- 6. Любимов М.** Деньги на ветер / М. Любимов // Огонек. – 1991. – № 41. – С. 32.
- 7. Михайлов Б.** Психологические операции вооруженных сил США в конфликтах низкой интенсивности / Б. Михайлов // Зарубеж. воен. обозрение. – 1996. – № 8. – С. 2–8.
- 8. Острое оружие дезинформации** // Очерки истории российской внешней разведки: В 6 т. – Т. 2. 1917–1933 годы. – М. : Междунар. отношения, 1996. – С. 106–109.
- 9. Очерки истории российской внешней разведки:** В 6 т. – Т. 2. 1917–1933 годы. – М. : Междунар. отношения, 1996. – С. 12.
- 10. Пашко В.** Психологические операции многонациональных сил в Северном Ираке / В. Пашко // Зарубеж. Воен. обозрение. – 1995. – № 7. – С. 12–14.
- 11. Пашко В.** Силы специальных операций вооруженных сил Индии / В. Пашко // Зарубеж. воен. обозрение. – 1995. – № 6. – С. 5–7.
- 12. Раскин А. В.** Освещение президентских выборов в Южной Африке американской компанией ABC (“Псевдособытие” как попытка разрешения общественного конфликта) / А. В. Раскин // Вестн. МГУ. Сер. 10. Журналистика. – 1996. – № 2. – С. 51–56.
- 13. Савченко И.** Черноморский флот / И. Савченко // Новое время. – К. : 1997.
- 14. Свнь Пзы.** О Войне // Конрад Н. И. Синология. – М. : Ладомид. 1995. – С. 28.
- 15. Токов Е.** Психологические операции ВС США в войнах и конфликтах 20 века / Е. Токов. А. Касюк // Зарубеж. воен. обозрение. – 1997. – № 6. – С. 12–17.
- 16. Шебаршин А.** День начальника разведки. – М. : Междунар. отношения, 1994. – 127 с.
- 17. Яковлев А.** ЦРУ против СССР. – М. : Политиздат. 1983. – 78 с.
- 18. Я так считаю:** Ред. коммент // Общ. газ. – 1999. – 9 сент.
- 19. Ярошенко В.** Информационная война в Дагестане / В. Ярошенко // Зеркало недели. – 1999. – 10 сент. – С. 5.
- 20. Berkowitz B. D.** Warfare in Information Age // Strategy and force planning Faculty, National Security Decision Making Department, Naval War College / R. M. Lloyd, course director; H. C. Bartlett ... [et al.]. – 2nd ed. – pp. 465–477.
- 21. FM 33-1** // <http://www.janes.com/>
- 22. Johnson L. S.** A Major Intelligence Challenge. Toward a Functional Model of Information Warfare.
- 23.** <http://www.janes.com/FM33-1>.
- 24. Nye J. S. Jr.** Owens W. A. America's Information edge, Strategy and force planning Faculty, National Security Decision Making Department, Naval War College / R. M. Lloyd, course director; H. C. Bartlett ... [et al.]. – 2nd ed. – pp. 630–648.
- 25. Psychological operations in support of operations “Restore hope”,** 12/9/92 -5/4/93. – Wash. : Unified Task Force Somalia in 1993.
- 26. 193 special operational wing,** access from http://www.state.pa.us/PA_Exec/Military_Affairs/air_national/193fact.html.
- 27. The Balkan Conflict:** Stabilization Force (SFOR), access from www.cybercomm.nl/~stp/b_sfor_update2.html.
- 28. U. S. Army Special Operations Command,** <http://users.aol.com/armysof1/PSYOPS.html>.
- 29. Закон України Про основи національної безпеки України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 39, ст.351).**
- 30. Тесля Ю.Н.** Введение в информатику Природы / Тесля Ю.Н. – К. : Маклаут, 2010. – 256 с.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИНФОРМАЦИОННОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ ПРИ ПОДГОТОВКЕ И ВЕДЕНИИ БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ

Юрий Николаевич Тесля (д-р техн. наук, профессор, декан факультета)¹

Любовь Богдановна Кубявка (аспирант)¹

Николай Богданович Кубявка (начальник узла связи)²

Антон Александрович Миколенко (студент)¹

¹Киевский национальный университет имени Тараса Шевченка, Киев, Украина
²Воинская часть А3177, Черкассы, Украина

Статья посвящена анализу специальных информационных операций, направленных на подготовку и проведение военных действий мягкими методами. Целью таких боевых действий является борьба за сознание людей (противников, союзников и собственного народа и армии). Показано, что в рамках этой концепции ведущее место влияния на ход политических и экономических процессов в государствах отдается информационным средствам. Предложено использовать теорию несилового взаимодействия в качестве научно-методического базиса для подготовки и проведения действий, направленных на победу над противником.

Ключевые слова: проведение боевых действий; информационные операции; теория несилового взаимодействия.

USING INFORMATION IMPACT TECHNOLOGIES DURING PREPARATION AND CONDUCT OF COMBAT ACTIONS

Yurii M. Teslia (Doctor of Technical Sciences, Professor, Dean of a Faculty)¹
Liubov B. Kubiavka (Postgraduate Student)¹
Mykola B. Kubyavka (Chief of a Communication Center)²
Anton O. Mykolenko (Student)¹

¹Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
²Military Unit A3177, Cherkasy, Ukraine

This article analyzes the special information operations aimed at the preparation and conduct of military operations mild methods. The purpose of fighting is a struggle for the minds of people (enemies, allies and his own people and the army). It is shown that under this concept a leading position influence on the political and economic processes in the country given the information means. Proposed use of non-coercive interaction theory as scientific and methodological basis for the preparation and conduct of actions to victory over the enemy.

Keywords: conduct of hostilities; information operations; theory of non-coercive interaction.

References

- Bolshakov M.** (1998), Training services for psychological operations and work with the civilian population in the United States. [Podgotovka kadrov dlya sluzhb psihologicheskikh operatsiy i po rabote s grazhdanskim naseleniem v SShA], Zarubezh. voen. obozrenie, № 3, pp. 9–10. **2. Bondarenko A.** (1996), Cyclic transformation of our “information”. [Tsiklicheskie transformatsii nashey “informatsii”], NVO, October 10. **3. Znamenskii A.** (1996), Progress Task Force “Eagle”. [Uspehi operativnoy gruppyi “Orel”], NVO, № 9, pp. 2. **4. Information war in Chechnya.** Facts, documents and evidence. November 1994–September 1996 [Informatsionnaya vojna v Chechne. Fakty, dokumenty, svidetelstva. Noyabr 1994 – Sentyabr 1996], <http://www.internews.ru/books/infowar>. **5. Leontieva L. E.** (1997), The history of using psychological operations by Germany and Soviet Union during Second World War (1941–1945 years). [Istoria vykorystannya psyhologichnykh operatsii Nimechchynoyu i Radyanskim Soyuzom v roki Druhoj svitovoy viyny (1941–1945 roky)], Dis. cand. voien. nauk, Lviv, DÜ “Lvivska politehnika”, 179 p. **6. Lyubimov M.** (1991), Money for wind [Dengi na veter], Ogonek, № 41, pp. 32. **7. Mikhailov B.** (1996), Psychological operations of U.S. forces in low-intensity conflicts. [Psihologicheskije operatsii vooruzhennykh sil SShA v konfliktah nizkoy intensivnosti], Zarubezh. voen. obozrenie, № 8, pp. 2–8. **8. Sharp** weapon disinformation (1996), [Ostroie oruzhie dezinformatsii. Ocherki istorii rossiyskoy vneshney razvedki], Tom 2, 1917–1933, Moscow, Mezhdunar. otnosheniya, pp. 106–109. **10. 9. Essays** on the History of Russian Foreign Intelligence: 6 volumes, volume 2. (1996), [Ocherki istorii rossiyskoy vneshney razvedki: V 6 t, T. 2. 1917–1933], Moscow, Mezhdunar. otnosheniya, pp. 12. **10. Pasko V.** Psychological operations of multinational forces in northern Iraq (1995), [Psihologicheskije operatsii mnogonatsionalnykh sil v Severnom Irake], Zarubezh. voen. obozrenie, № 7, pp. 12–14. **11. Pasko V.** Special Operations Forces of Indian Armed Forces (1995), [Silyi spetsialnykh operatsiy vooruzhennykh sil Indii], Zarubezh. voen. obozrenie, № 6, pp. 5–7. **12. Raskin A.V.** Lighting presidential elections in South Africa, the U.S. company ABC (“pseudo-events” as an attempt to resolve a social conflict) (1996), [Osveschenie prezidentskikh vyborov v Yuzhnoy Afrike amerikanskoj kompaniei ABC (“Psevdosobyitie” kak popyitka razresheniya obschestvennogo konflikta)]. Vestnik MGU, Seriya. 10, Zhurnalistika, № 2, pp. 51–56. **13. Savchenko I.** (1997), Black Sea Fleet. [Chernomorskiy flot], Novoe vremya, Kiev. **14. Sun Tszyi** (1995), About War. [O Voynе], Sinology, Moscow, Ladomir, pp. 28. **15. Tokov E., Kasyuk A.** (1997), Psychological operations of U.S. forces in wars and conflicts of the 20th century. [Psihologicheskije operatsii VS SShA v voynah i konfliktah 20 veka], Zarubezh. voen. obozrenie, № 6, pp. 12–17. **16. Shebarshin A.** (1994), A day of an intelligence chief. [Den nachalnika razvedki], Mezhdunarodyie otnosheniya, Moscow, pp. 127. **17. Yakovlev A.** (1983), CIA against the Soviet Union. [TsRU protiv SSSR], Politizdat, pp. 78. **18. I think so:** Ed. comment. (1999), [Ya tak schitayu: Red. Komment], Obschestvennaya gazeta, Sentyabr 9. **19. Yaroshenko V.** (1999), Information war in Dagestan. [Informatsionnaya vojna v Dagestane], Zerkalo nedeli, Sentyabr 10, pp. 5. **20. Berkowitz B. D.** Warfare in Information Age // Strategy and force planning Faculty, National Security Decision Making Department, Naval War College / R. M. Lloyd, course director; H. C. Bartlett ... [et al.]. – 2nd ed. – pp. 465–477. **21. FM 33-1,** Defense and Security Intelligence and Analysis: IHS Jane’s, access at: <http://www.janes.com/> **22. Johnson L. S.** A Major Intelligence Challenge. Toward a Functional Model of Information Warfare. **23. Impact** of Information Technology, access at: http://www.janes.com/FM_33-1. **24. Nye J. S. Jr., Owens W. A.** America’s Information edge, Strategy and force planning Faculty, National Security Decision Making Department, Naval War College / R. M. Lloyd. course director; H. C. Bartlett ... [et al.]. – 2nd ed. – pp. 630–648. **25. Psychological** operations in support of operations “Restore hope”, 12/9/92 -5/4/93. – Wash. : Unified Task Force Somalia in 1993. **26. 193 special** operational wing, access from http://www.state.pa.us/PA_Exec/Military_Affairs/air_national/193fact.html. **27. The Balkan Conflict:** Stabilization Force (SFOR), access at: www.cybercomm.nl/~stp/b_sfor_update2.html. **28. U. S. Army** Special Operations Command, <http://users.aol.com/armysof1/PSYOPS.html>. **29. The Law of Ukraine** on basics of national security of Ukraine (2003), [Zakon Ukrainy pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy], Vedomosti Verkhovnoi rady Ukrainy, N 39, st. 351. **30. Teslia U.N.** (2010), Introduction to computer science nature. [Vvedenie v informatiku prirody], Kiev, Maklout, 256 p.

Y.M. Teslia: teslyas@ukr.net **L.B. Kubiavka:** lyubov.kubyavka@mail.ru **M.B. Kubiavka:** nick.kub@meta.ua
A.O. Mykolenko: anton.mikolenko@yandex.ua
 Отримано: 27.05.2014 p.